

COMUNICAREA POSTLECTORALĂ ÎN CLASELE PRIMARE

ARABADJI Naira, învățătoare la clasele primare, grad didactic doi

Liceul Teoretic „Principesa Natalia Dadiani”, mun. Chișinău

Rezumat. *Elevii de vârstă școlară mică citesc cu plăcere, cu nerăbdare și curiozitate, manifestându-și admirația sau dezaprobarea față de o anumite acțiune sau personaje. Lectura corespunde cu actul lecturii în sine, în aspectele mecanice ale înțelegerii. Postlectura este etapa care include activitățile asupra textului pentru a determina nivelul de înțelegere a acestuia.*

Cuvinte cheie: *lectură, postlectură, elevi, metode, procedee*

Summary. *Young students read with pleasure, impatience, and curiosity, expressing their admiration or disapproval of a particular action or character. Reading corresponds to the act of reading itself, in the mechanical aspects of understanding. Post-reading is the stage that includes activities on the text to determine its level of understanding.*

Keywords: *reading, post-reading, students, methods, procedures*

Lecțiile de limba și literatura română sunt o comoară pentru elevul din clasele primare. Ele oferă informații științifice, stimulează interesul pentru cunoaștere și învățare. Prin intermediul lecturii în mod special, află singur răspuns la orice întrebare. Lectura, în sine, reprezintă o formă de comunicare, dar și un schimb propus de opera scrisă, o interacțiune dinamică între cititor și text.

Elevii de vârstă școlară mică citesc cu plăcere, cu nerăbdare și curiozitate, manifestându-și admirația sau dezaprobarea față de o anumite acțiune sau personaje. *Lectura* reprezintă o metodă de învățare, acompaniată de construirea unei viziuni personale, rezultate prin înglobarea ideilor, observațiilor, aprobărilor, dezacordurilor, propunerilor proprii etc. și de trăirea unor emoții și sentimente legate de text și de mesajele acestuia.

Lectura este un proces activ, care presupune trei actanți: *cititor, text și context* [5].

Plecând de la caracterul general al activității de lectură școlară, specialiștii în teoria literaturii și didactica lecturii disting mai multe tipuri de lectură:

- a) *lectură de informare*, în cazul istoriei, etc.;
- b) *lectură literară*, care poate fi: de înțelegere, explicativă, interpretativă;
- c) *lectura de descifrare a schemelor*, în cazul științelor;
- d) *lectura notelor muzicale pe un portativ sau de descifrare a unei imagini*, în cazul artelor plastice;
- e) *lectura de plăcere sau recreativă* etc.

Lectura - corespunde cu actul lecturii în sine, în aspectele mecanice ale înțelegerii. Nivelul de înțelegere care este atins va depinde în mare măsură de importanța acordată competențelor acestei

etape. Acesta este momentul pentru a sublinia vizualizarea globală de cuvinte, expresii și fraze, evitând problemele de citire silabic precum și citirea cu voce tare.

Cercetătorul P. Cornea consideră că orice activitate de lectură în cadrul procesului didactic trebuie să se desfășoare prin multiple lecturi: *de înțelegere; receptare; analiză; decodificare; interpretare a textului scris*. Deci, pentru înțelegerea și interpretarea adecvată a unui text literar, procesul de lectură trebuie să parcurgă 5 etape [2]:

1. Percepția/receptarea textului.
2. Re-lectura pentru decodarea sensurilor textului.
3. Lectura pe unități a textului și înțelegerea detaliată a sensului.
4. Lectura interpretativă a unor secvențe de text.
5. Interpretarea estetică a textului.

Postlectura este etapa care include activitățile asupra textului pentru a determina nivelul de înțelegere a acestuia. Etapa de postlectură se caracterizează la un grup de lucru, astfel încât elevii să compare propriile performanțe cu cele ale colegilor lor și de a construi sensul textelor citite din multiple perspective.

Metoda *Interogarea multiprocesuală* conține întrebări diverse ce se referă la textul literar.

Întrebările literale sunt cele care cer informații exacte. De obicei, ele nu necesită decât memorarea răspunsurilor, iar elevul nu trebuie decât să știe, pe termen scurt, informațiile specifice care au fost prezentate pentru a răspunde bine la aceste întrebări. În mod obișnuit, răspunsurile la întrebările literale se găsesc în text. Ele nu-i cer elevului decât să recite ceva ce a fost deja spus.

Întrebările de traducere le cer elevilor să transforme informațiile. O astfel de întrebare le va cere, de exemplu, să-și imagineze situația, scena sau evenimentul despre care învață și să descrie ce văd. Întrebările de traducere îi îndeamnă pe elevi să restructureze sau să transforme informațiile în imagini diferite. Elevii care răspund la astfel de întrebări vor descrie imaginea pe care o văd sau sunetele pe care le aud în timpul lecturii.

Întrebările interpretative le cer elevilor să descopere conexiunile dintre idei, fapte, definiții sau valori. Elevul trebuie să se gândească în ce fel anumite idei sau concepte se leagă pentru a avea sens. El trebuie să înțeleagă conexiunile dintre idei și să construiască diverse contexte pentru aceste idei. O întrebare de interpretare este, de exemplu : „De ce credeți că fata moșneagului a procedat corect?” Astfel de întrebări stimulează speculații interesante.

Întrebările aplicative le oferă elevilor ocazia de a rezolva probleme sau de a duce mai departe diverse probleme de logică sau raționamente întâlnite în lectura sau în experiențele lor de învățare. Întrebările analitice sunt cele care ridică probleme de genul: „Este acest eveniment explicat în mod adecvat ?” sau „Exisă alte reacții sau împrejurări care explică lucrurile mai bine sau mai rațional?”

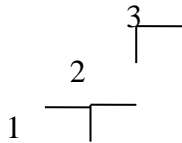
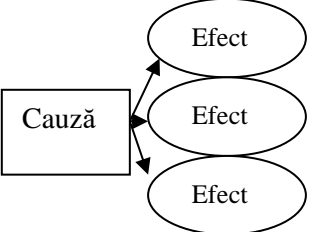

Întrebările sintetice implică rezolvarea de probleme în mod creativ, pe baza unei gândiri originale. Dacă întrebările aplicative îi pun pe elevi să rezolve probleme bazate pe informații pe care ei le dețin deja, întrebările sintetice le permit să facă uz de toate cunoștințele și experiențele lor pentru a rezolva o problemă în mod creativ. Întrebările sintetice le cer elevilor să creeze scenarii alternative. Iată câteva exemple de astfel de întrebări: „Ce credeți că ar fi putut face aceste două personaje pentru a evita suspiciunile?” sau „Cum am putea privi împrejurările date în așa fel încât să evităm problemele pe care le avem acum?”

Întrebările evaluative le cer elevilor să facă judecăți de genul bun/rău, corect/greșit, în funcție de standardele definite de ei înșiși. Aceste întrebări presupun că elevul înțelege faptele cu care s-a întâlnit și le integrează într-un sistem personal de convingeri, pe baza căruia poate face judecăți. Este o integrare și o înțelegere complexă, care personalizează procesul de învățare și îi dă elevului posibilitatea de a-și însuși cu adevărat noile idei și concepte. Întrebările evaluative îi pun pe elevi să judece calitatea informațiilor sau propriile lor comportamente prin prisma noilor informații. Li se poate cere să judece comportamentul unui personaj dintr-o povestire, să spună dacă a procedat bine sau rău sau dacă a fost cinstit sau nu cu alte personaje.

Altă metodă este *organizatorul grafic*, ca metodă de învățare activă, facilitează esențializarea unui material informativ care urmează să fie exprimat sau scris, schematizând ideea/ideile. Elevii pot face o corelare între ceea ce știu și ceea ce urmează să învețe sau la ceea ce vor trebui să răspundă.

Se poate utiliza pentru prezentarea structurată a informației în cinci moduri: comparativ, descriptiv, secvențial, de tipul cauză –efect, problematizat .

Domeniul	Metodologia	Cuvinte cheie	Organizatorul grafic
<u>Comparația</u> Mod comparativ	Se explică diferența sau asemănările dintre două sau mai multe lucruri.	Diferit: spre deosebire. Asemănare: la fel ca și; pe de altă parte	
<u>Descrierea</u> Mod descriptiv	Se descrie subiectul ales prin listarea caracteristicilor, proprietăților sale.	Caracteristicile sunt: de exemplu	

<u>Structura pe secvențe</u> Mod secvențial	Se listează itemii sau evenimentele în ordine cronologică ori numerică.	Primul, al doilea, al treilea, următorul, apoi, în final.	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<u>Relația cauză – efect</u> Mod cauzal	Se listează una sau mai multe cauze și efectele lor.	Motivul pentru care ; dacă... atunci ca rezultat; în consecvență; pentru ca.	
<u>Mod problematizat</u>	Se listează soluțiile	Se enunță problema și se caută soluții	

Altă metodă de sinteză a informației în baza textului este *scheletul de recenzie*, care se aplică pentru fixarea cunoștințelor, asigurând astfel feed-back-ul textului citit. Metoda este valoroasă, deoarece îmbină cititul, scrisul, comunicarea orală și gândirea critică, flexibilă. Pe fișele elevilor sau pe tablă se scriu o serie de cerințe [1, p.34]:

1. Scrie într-o singură propoziție ideea din text.
.....
2. Redă conținutul textului printr-o impresie.
.....
3. Expune conținutul textului printr-un cuvânt.
.....
4. Precizează culoarea care poate fi asociată cu conținutul.
.....
5. Redă prin comunicarea nonverbală mesajul textului.
.....
6. Realizează un desen care să dezvăluie esențialul textului.

Totodată e necesar de efectuat *Agenda de lectură micul citator*, în care elevii își notează date despre cărțile citite, cele mai frumoase expresii sau pasaje, cuvinte noi, citate. Aceste notițe îi vor fi de mare ajutor și la scrierea unei compuneri sau la susținerea unui discurs [4, p.54].

Metoda dramatizării se bazează pe utilizarea mijloacelor și procedeele artei dramatice, constând în dramatizarea unui fragment literar, a unui fapt istoric, a unui eveniment actual. Elevii sunt puși în situația de a interpreta anumite personaje, rolurile acestora, trăind efectiv stările conflictuale, situațiile problemă în care acestea sunt implicate.

Poate îmbrăca forma procesului literar prin care elevii sunt puși în postura de inculpați, acuzatori sau apărători ai personajelor din opera respectivă. Are mari valențe în direcția receptării și sensibilizării elevilor față de conținutul și mesajul operei literare.

Implicarea activă și interactivă a elevilor cu întregul lor potențial intelectual, fizic, afectiv-motivațional și volițional, cu creativitatea și productivitatea lor, reprezintă premisa unei instruirii eficiente, interactive, care își propune ca rezultat, elaborarea de noi structuri cognitive-intelectuale, acționale, afective, motivaționale și voliționale operaționale. Astfel, activizarea reprezintă un rezultat al instrucției-autoinstrucției și educației-autoeducației și, deopotrivă, o premisă a unei instrucții-autoinstrucții și educației-autoeducații eficiente, de nivel superior.

Elevilor li se propun mai multe idei pe care ei trebuie să le continue succesiv, expunându-și părerea oral.

- Cea mai captivant moment din text a fost.....
- De la personajul X am învățat.....
- Cred că voi citi tot textul.....
- Consider că personajul a procedat corect, deoarece.....

Trăsătura specifică a studierii textului literar este gradul cel mai înalt de coparticipare a receptorului la recrearea operei literare, fapt care condiționează și specificitatea formării/dezvoltării receptării textului literar își valorifică propria individualitate. Comunicarea postlectorală devine astfel un proces personal, ceea ce nu înseamnă că este strict individual, ci că orice cititor va percepe un text în baza culturii sale și a competențelor interpretative pe care le stăpânește.

Studierea textului literar ocupă un loc important în procesul de învățare- predare-evaluare a limbii și literaturii române, deoarece prin intermediul lui se realizează scopurile educative, ce contribuie la formarea competenței de comunicare.

Bibliografie

1. Bocoș, M. D. Instruirea interactivă. Iași, Editura Polirom, 2013.
2. Cornea, P., Introducere în teoria lecturii, Iași: Editura Polirom, 1998.
3. Curriculum național: învățământul primar. Chișinău, 2018.
4. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Ch., 2018.
5. Pamfil, A. Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare. Pitești: Paralela 45, 2009. 332 p.